

Неравенството в домакинските доходи и неговата връзка с отрасловата структура на работната заплата. Позициите на селското стопанство

Доц. д-р ВИХЪР МИЦОВ

Институт по аграрна икономика – София
E-mail: MitzovVihar@gmail.com

Резюме: България се присъедини към Европейския съюз през 2007 г. Въпреки това, през последните 10 години няма значителни промени в заетостта по отрасли. Същевременно, 79% от издръжката на домакинствата идва от работна заплата и социални помощи. Съществуват няколко начина за определяне на прага на бедността, най-известни от които са коефициентът на Джини и коефициентът на Оршанска. В отрасъл селско стопанство, в България са заети 23% от всички заетите, като доходите от селскостопански труд са близо на прага на бедността. Вярно е, че част от селското население работи и в други отрасли, но сред селското население е и най-високата безработица. Един от печалните факти за последните двадесет години е липсата в България на средна класа, като селското стопанство е силно подценено и дава 6% от Брутният вътрешен продукт на България. Това показва и ниската ефективност на помощите отпуснати за селското стопанство от българското правителство и на тези, получавани от ЕС. Нарастването на броя на заетите в България, както и на средните работни заплати в икономиката показва, че през 2008 г., световната икономическа криза не е почувствана в България, както и в някои други страни – членки на ЕС.

Ключови думи: доходи, отрасъл, структура, селско стопанство.

Увод

Неравенството има много значения. Най-често при определяне на имущественото

неравенство се правят сравнения между стойността на имуществото на две или повече домакинства или групи от тях, на населени места, отраслово обособени единици, хора и т.н. Може да има и оценки на неравенството в доходите, което се измерва като отделните лица, семейства и т.н. се съпоставят по равнища на доходите, като се намира разликата и варирането спрямо осреднените значения, изследват се промените на равнищата във времето и пространството. Обикновено, икономическото неравенство се разбира в социален смисъл и се изразява като се съпоставят съответните парични потоци и други доходи или размер на имуществото с разходите за издръжка на домакинството или индивида. При сравнение на икономическото състояние на две или повече единици при оценка на благосъстоянието, се отчитат както активите, така и пасивите на съответните единици, а също така могат да бъдат включени и някои важни показатели в натура. Изборът и диференциацията на показателите за характеризиране на икономическото благосъстояние се осъществяват на база на целите на изследването, достъпната информация и възможностите за добиването ѝ и наличната техника за обработка на данните. Методологично значение има съдържанието на категорията, с която се измерват различията и самото разбиране за неравенството. Доходите се съотнасят към потребностите и за социалния статус на едно лице и домакинство се съди по определени стандарти или критерии: за екзистенц минимума, граници на бедността, рационални норми на хранене и общо потребление за нормално възпроизводство, благосъстояние или благополучие. Има две основни причини за неравенството между хората – **биологични**, които са свързани с физическите им възможности и здравословното им състояние и **социални**, които се отнасят до социалната позиция на един или няколко човека и придобиването на средства за издръжка. Във всеки случай, разделението на хората на богати и бедни се основава не само на функционирането на пазарите, но и на юридическите закони на държавите, съответно обществения строй (първобитна община, робовладение, феодализъм, капитализъм, социализъм (комунизъм)).

Какво включва домакинският доход?

Домакинският доход представлява *сумата пари, която домакинството, съответно*

всяко лице като член на дадено домакинство придобива, след като плати данъците си към държавата и внесе в полза на домакинството. В зависимост от различията в заплащането или друг източник на доход и участието на членовете на домакинството, средният доход на човек в дадено домакинство може да се различава от индивидуалния доход. Домакинският доход, в зависимост от положението на домакинството съдържа не само получените за труд пари от формалния сектор, **но и доходите от неформалния сектор.** Като доходи се включват и извършените в собствена полза производствени резултати и услуги (например произведените от домакинството консервирани храни, ремонтите на жилището и т.н.) или работата със заплащане, която обаче не се декларира пред данъчните власти и пред статистиката. Размерът на съвкупния домакински доход *зависи от индивидуалните постъпления в полза на неговите членове*, т.е. от участието на отделните негови членове във възпроизводствения процес, а равнището на член от домакинството - от броя им. Доходите имат пряко влияние върху отношението към труда и собствеността. Размерът на доходите зависи от постигнатата от обществото производителност на труда, а разходите - от нуждите на неговите членове и от възможностите за тяхното удовлетворяване. Допълнително, в обществен мащаб, важни фактори за доходите на домакинствата са капиталоемкостта и наличните капитали, съответно техният внос и износ, както и разполагаемата земя и поземлени ресурси. От друга страна, при определянето на поведението на стопанските субекти, значение имат условията на производство и търговия.

Съвкупността на всички блага, които даден индивид или домакинство притежават по стойност или могат да притежават изразява тяхното благосъстояние. Трудно е да се направи точна оценка на благосъстоянието. Затова то се измерва приблизително, като се вземат или доходите, или стойността на имуществото, или и двете. Различията в благосъстоянието определя икономическото неравенство спрямо определени стандарти и средни равнища на доходи и разходи. В течение на няколко десетилетия, националният статистически орган поддържа специално репрезентативно изследване на домакинските бюджети по източници и разходи на доходите. От публикуваните данни за тях личи, че структурата

на домакинските доходи слабо се променя като най-висок дял имат доходите от работна заплата и пенсии и много по-нисък от предприемачество и рентниерство. Това показва, че те се определят главно от отрасловата заетост и по равнище на заетостта и че са определящи за стандарта на живот.

В това отношение специфично място имат домакинските бюджети на селското население и заетостта в селското стопанство. Те показват, че неравенството има много измерения и че оценките му изискват различни подходи за определяне на различията и ключовите им фактори.

От друга страна, доходите на населението могат да се разглеждат по тяхното предназначение – за пряко потребление и за натрупване, т.е. те се подразделят на разходи за текуща консумация и спестявания. Разбирани в тесния смисъл, спестяванията могат изцяло да финансират увеличението на капитала, но в по-широк смисъл тук може да се каже, че участват в спестяванията и покупките на благата за дълготрайно потребление като домакинска техника, моторни превозни средства, сгради и др.

Измерване диференциацията на доходите

Различията в доходите и в имущественото благосъстояние обуславят и разликите в жизненото равнище и размера на обществените класови и съсловийни прослойки.

От гледна точка на ефективността на възпроизводството, обуславящо и благосъстоянието е важен *коэффициентът на Кейнс*, който изразява количеството пари, с които се увеличават капиталите и потреблението за една допълнителна парична единица вложения.

Най-важните функции на разпределение на доходите по размер са *квантилната функция* (обратна функция на разпределение на доходите) и *функцията на Парето*. Разпределението на доходите по относителен обем се изследва чрез кривата на Лоренц, коефициента на Джини и коефициента на Оршанска. Диференциацията на доходите може да се измерва и със стандартното отклонение, дисперсията, коефициента на вариация и други статистически показатели. Освен това, в литературата са известни индексите на Тейл, на Хиршман, обобщеният информационен индекс, индексът на Далтон, отношението на Аткинсон и това на Колм. Тези методи са

използвани и у нас при оценка на икономическото неравенство в доходите и потреблението.

Средна класа и бедност

Обикновено средната класа се определя като *този среден слой от населението, границите на който съответстват на един и същ дял от общия доход и от цялото население, което означава, че средната класа е толкова голяма като дял от цялото население, колкото голям е дялът ѝ от общия доход на населението.* Колкото този дял е по-висок, толкова по-голяма е приближеността до икономическото равенство.

Бедността е най-ниското равнище на благосъстояние на един индивид. За да бъде определено това най-ниско равнище, е необходимо да се въведе *прагова или критична стойност на благосъстоянието на един човек*, под която той ще се смята, че е беден. Тази прагова разделителна линия, която отделя бедните от небедните, се нарича линия на бедността.

Какво включва благосъстоянието на един човек? Как може да се измери благосъстоянието? Колко парични единици (левове, долари, евро и т.н.) са необходими на един човек, за да се смята, че не е беден? Всички подобни въпроси имат място при избор на метод за определяне равнището на благосъстоянието.

Известно е, че при изчисляване на линията на бедността се имат предвид някакви научнообосновани нормативи за потребление, съответно полезното вещество в различните блага и стойността им или прагът на бедността се получава по *статистически път* на базата на достигнатото потребление и съответната ранжировка на минималните потребности.

Друг начин за установяване на линията на бедността е по *метода на Оршанска*, чрез който се определя стойността на минималното количество необходима храна и тази стойност се умножава с коефициент на съотношение на екзистенц минимума или социалния минимум спрямо храната. Предимството на този метод е, че е лесен за изчисление и не изисква голяма преработка на информация за съответните разходи, а освен това е и лесно разбираем. Подобно на метода на Оршанска, А н а с т а с о в а (2006) определя прага на простото възпроизводство на работната сила в селското стопанство, като два пъти стойността на храната. Тя разглежда и прага на простото възпроизводство на същата, като функция на съвкупността от десетте най-важни пера на домакинските

бюджети и възможността за използване на тези показатели при международни сравнения.

Неравенството в източниците на дохода

Както е известно и както тук е посочено, разбирането за икономическо неравенство е различно. Без при това да е идентично с уравниловката, идеята е за такова разпределение на доходите, което в разходната си част да удовлетворява условията за качествено възпроизводство на все по-голяма част от населението на една страна. С оглед на това както в политиката на ЕС, така и по страни се осъществяват такива стимулиращи мерки, които да съдействат за нарастването на доходите и удовлетворението на потребителското търсене. В това отношение, постигането на относително (или задоволително) икономическо равенство при известна регулативна функция на държавата и икономическия съюз (ЕС), като регионален и посилен конкурентоспособен масив – трябва да бъде по-тясно обвързано с източниците на дохода на домакинствата, както и на отраслевите дейности.

Всяка страна има определени особености, но страните могат да се групират по източници не само на домакинските доходи, но и на икономическия растеж, по който начин да се оценява икономическото неравенство между самите страни.

България се характеризира с относително ниско равнище на домакинските доходи и на икономическия растеж, както и на икономическото равнище (БВП на човек). Структурата на домакинските доходи има сравнително слаби промени през последното десетилетие, а именно: най-висок е доходът от *работна заплата* - 52% към 2008 г. и нараства с 13 пункта спрямо 2004 г. Втори източник по относителен дял са *пенсиите* – 23,2% при 1,1 пункта прираст за същия период 2004-2008 г. Към тези източници могат да се причислят доходите от *домашното стопанство* – 3,9% при спад от 11,3 процентни пункта. С по 5% участват доходите от *предприемачество, възнагражденията извън работната заплата и други приходи*. *Социалните помощи* са 3,1% и *добавките за деца* 0,7%. Очевидно е, че при среден годишен доход на член от домакинството 3748 лв. през 2008 г., населението масово се издържа от работна заплата и социални разходи, възлизащи общо на 79%, към които могат да се причислят и 3,9% доходи от домашното стопанство. Тези доходи и тяхното разпределение могат да бъдат един от индикаторите за

икономическото неравенство. Те обаче представят факта за равнището и различията в разпределението, но не обясняват факторите им. В това отношение, интерес представлява участието на селското стопанство в работната заплата и отрасловата заетост

Позициите на селското стопанство

Известно е, че пазарният принцип в икономиката предполага производителността на труда да изпреварва нарастването на номиналната работна заплата. Самият икономически растеж, влияе на социалните фондове, имащи също голям превес в източниците на дохода. Те, както е възприето се определят по равнището и темповете на Брутния вътрешен продукт (БВП). Проблемът е за съдържанието, източниците на БВП и механизма на междуотрасловото му разпределение. Почти винаги се казва, че „селското стопанство е губещ отрасъл, следователно равнището на доходите тук ще бъде ниско или нулево.” Въпросът е как да се възпроизвежда отрасълът и хората, зависещи от него. В България, в селата живеят 2,2 млн. души, от които над 25% са на възраст 65 и повече години. Заетото в селското стопанство население достига през 2008 г. 770 хил., т.е. 23% от заетите в страната. Към него се отнася БВП от 4 млрд. лв. или 6% от общия обем на БВП. Излиза, че БВП в този отрасъл на един зает в него е 3894 лв. през 2007 г. и 5196 лв. през 2008 г. Като цяло за всички други отрасли равнището на БВП на зает е 16-18 хил. Най-общо пресметнато, ако БВП на човек в страната за същите две години е 7380-8770 лв. на човек, то на човек от селското население БВП от отрасъл селско стопанство е 1670-1820 лв. средногодишно. Част от това население е заето в други отрасли, но сред него е и най-високата безработица. Още преди 3 години, т.е. през 2007 г. на 100 работещи (заети) има 11 неработещи от работната сила в 2007 г., съответно 9 в 2008 г., като в 2009 г. същите не са по-малко. Това са между 90 и 77 хил. души в работоспособна възраст, след като селскостопанското производство ангажира най-много работещи в пенсионна възраст. Явно е, че ниските доходи се обясняват със слаба заетост и неефективно фермерство, към което следва да се прибави значителен дял население в надтрудоспособна възраст с най-ниските по възможност пенсии в страната. Границите на бедността са мярка

главно за селското население и трудещите се в селското стопанство. Самият отрасъл продължава да остава с нищожен дял в БВП (а значи на доходите на заетите си) и то спадащ - от 7,8% в 2005 г. до 6,0% в 2008 г., докато такива отрасли като финансите нарастват от 11-14% при спадащи след 2008 г. дялове и темпове на строителството и промишлеността. И все пак, докато цените на производител в тези отрасли растат през 2008 г. до 137% спрямо 2000 г. и до 111% спрямо 2007 г., през 2008 г. цените на производител в селското стопанство нарастват 138% спрямо 2000 г. и 111% спрямо 2007 г., производствените му разходи скачат съответно до 170% и 113%. Само за една година (2008/2007), торовете поскъпват с 20%, готовите фуражи до 35%, електрическата енергия с 12%. „Ножиците на цените” известни от кризисните 1929-1933 г. се разтварят все повече от 2007 г. насам. Това повторение напомня за тежката роля на селското стопанство като буфер и на настоящата криза, и за несъстоятелността на идеята за балансиране на икономическото неравенство. Индексът на реалния растеж на селското стопанство при посочените ценови различия между 2008 и 2000 г. е отрицателен, а спадът е до 12%. Доколко изкупните и пазарните цени го компенсират е трудно да се направи оценка, но монополизмът в тази област не е от благоприятните фактори. Ограничените възможности за нарастване на доходите на заетите в селското стопанство се потвърждават и от съотношенията при наетите лица.

Това показва, че не само е нужно пряко държавно участие в икономиката, но и че в много случаи трябва да се обърне специално внимание на селското стопанство при формулиране и осъществяване на икономическата политика не само от Европейския съюз като цяло, но и от отделните държави и специално нашата.

България се присъедини към Европейския съюз през 2007 г., след близо десетгодишна подготовка от гледна точка на стопанските структури и юриспруденцията. Във връзка с позициите на селското стопанство по отношение на неравенството има значение и разпределението на работната сила по основни ключови отрасли на българската икономика от гледна точка на постигнатите структури и динамиката на работната заплата. Поради липса на информация за 2009 и 2010 г. тук анализът е ограничен до 2007 и 2008 г. (табл. 1).

Таблица 1

Table 1

Брой заети по основни народно стопански отрасли, дял в наетите и средна годишна работна заплата през 2007 и 2008 г.
Number of Employed by Major Economic Industries, Share in the Employed and Average Annual Salary in 2007 and 2008

Отрасли Industries	Среден годишен брой наети Average annual number of employed	Дял ¹ в общо наетите, % Share ¹ in the total number of employed, %	Средна годишна работна заплата, лв. (1 EUR = = 1,95 BGN) Average annual salary, BGN (1 EUR = = 1.95 BGN)	Съотношение между частния и държавния сектор по броя на работната сила, пъти Ratio between the private and the government sector according to the number of employed, times	Съотношение между частния и държавния сектор по средната работна заплата, пъти/ Ratio between the private and the government sector according to the average salary, times	БВП по пазарни цени, хил. лв. GDP by market prices, th. BGN
Общо ² / Total ²						
2007	2380257		5167	2.68	0.74	56520
2008	2415207	100.0	62.88	2.85	1.21	66728
Индекс 2008/2007 Index 2008/2007	102.5	100.0	121.7			106.0
Селско, горско и рибно стопанство Agriculture, forestry and fishery						
2007	60835	2.56	3670	6.52	0.73	2898
2008	61626	2.49	4703	6.6	0.72	4001
Индекс 2008/2007 Index 2008/2007	101.3		78.6			124.6
Добивна промишленост Extracting industry						
2007	29096	1.22	8536	2.86	0.6	11312
2008	27853	1.15	10520	2.78	0.54	12916
Индекс 2008/2007 Index 2008/2007	95.7		123.2			
Произв. на хранит. продукти, напитки и тютюневи изд. Production of food products, drinks and tobacco products						
2007	109270	4.59	4523	34.15	0.27	
2008	111266	4.61	5544	47.77	0.26	
Индекс 2008/2007 Index 2008/2007	101.8		122.3			
Друго произв., ремонт и инстал. на машини и оборудв. Other products, overhaul and install. of machines and equipment						
2007	53349	2.24	4288	29.73	0.71	
2008	52335	2.17	5281	33.29	0.67	
Индекс 2008/2007 Index 2008/2007	98.1		123.2			

Строителство / Construction							
	2007	205284	8.62	4252	34.58	0.71	3789
	2008	198359	8.21	6592	30.73	0.69	4731
Индекс 2008/2007 Index 2008/2007		96.6		155			108.5
Транспорт, складир. ипощи/Transportation, storing and post offices							
	2007	141252	5.93	5686	1.01	0.68	11312
	2008	138139	5.72	7122	1.03	0.61	12916
Индекс 2008/2007 Index 2008/2007		97.8		125.3			114.2
Хотелиерство и ресторантьорство Hotels and restaurants							
	2007	99419	4.18	3210	17.36	0.72	
	2008	108183	4.48	3900	19.62	0.68	
Индекс 2008/2007 Index 2008/2007		108.8		121.5			
Финанси и застрах. Finances and insurance							
	2007	45806	1.92	11573	19.83	0.73	10217
	2008	50585	2.09	14844	22.61	0.84	12900
Индекс 2008/2007 Index 2008/2007		110.4		128.3			126.3
Държавно управление и ДОО Government management and state social security							
	2007	135129	5.68	7639	-	-	6989
	2008	131575	5.45	9168	-	-	8281
Индекс 2008/2007 Index 2008/2007		97.4		120			118.5

Източник: Статистически справочник, Национален статистически институт, 2007, 2008, 2009 г.

Source: Statistical reference book National Statistical Institute 2007, 2008, 2009.

1.Тъй като тук се вземат само най-важните отрасли според броя на наетата работна сила, сборът на съответните дялове не достига до 100./ Since here there are taken in view only the most important by hired labor force industries, the sum of their shares do

2. Индексите са за показателите в 2008 г. спрямо тези за 2007 г./ The indexes refer to the indicators in 2008 as compared to those for 2007.

Както се вижда от табл. 1, през 2007 г. в България има 2,38 млн. заети със средна годишна работна заплата от 5167 лв. (2643 евро). Между избраните отрасли, най-голям дял в работната сила има *строителството* (8,62%). Селското, горското и рибното стопанство са на пето място с 2,56% от заетите. Общо, първият сектор, включващ и добивната промишленост заема 3,78% от работещите. Производството на храни има значителен дял, т.е. 4,59%, което показва, че или производителността на труда в селското стопанство е по-висока или, че горското и рибното стопанство заемат значителен дял от

сектора, или преработващият селскостопанска продукция отрасъл използва значителен дял от вносни суровини. Като се имат предвид сегашните тенденции в развитието на селското стопанство, може основателно да се каже, че някои подотрасли на хранителната промишленост, като преработката на месо, разчитат значително на вносни суровини. Както се вижда от таблицата, относителното участие на заетите в селското стопанство и хранителната промишленост във всичко заетите остава на почти същото равнище през 2008 г. в сравнение с 2007 г., като промените са в рамките на случайните

колебания. От друга страна, през 2008 г. работната ръка в националната икономика на България расте макар и незначително (с 1,29 пункта). Най-много се увеличават относително и по брой заетите в строителството (до 8,62%), във финансите и застраховането (10,59%). Следователно, в тези отрасли не само не се чувстват кризисни тенденции, но и в строителството и особено в банковото дело има значителна експанзия, преди настъпването на кризата. Тези отрасли показват склонност към значителна стабилизация, докато в останалите посочени отрасли има чувствителна дестабилизация и намаляване броя на работната сила (приблизително над 3%). От всички отрасли, средната работна заплата спада значително само в селското, горското и риболовното стопанство, а в останалите отрасли тя расте с повече от 20%. Това е индикатор за факта, че в другите отрасли кризата вече се проявява, но не в отношенията между капитала и труда, а в освобождаването на по-нискоквалифицирана работна сила в сравнение с по-квалифицираната и по-добре платената. Същевременно, фактът, че най-значителният растеж на броя на заетите е в туризма и банковото дело, подсказва, че БВП изразява по-скоро тенденция на растеж повече със спекулативен характер, отколкото да разчита на нарастване на материалното производство. Спадането на броя на заетите през 2008 г., все още е в границите на случайните колебания и не предвещава бъдещата десетпроцентова безработица. Фактът, че относителният растеж на работната заплата е значителен за всички отрасли с изключение на селското, горското и рибното стопанство (над 20%) се обяснява с развитието при недостиг на работна сила, но и с това, че икономическата криза в България, както и в останалата част на Европа настъпва едва през 2009 г. Все още не са се завърнали и българските гастърбайтери от чужбина, увеличаващи предлагането на работна сила. Това обуславя и факта, че средната работна заплата е чувствителна към броя на заетите само в спекулативния сектор – туризма и финансите.

Както се вижда от таблицата, с изключение на държавното управление и общественото осигуряване, които са изключителен монопол на държавата във всички ключови отрасли в България, броят на заетите преобладава в частния сектор, но в различна степен. През 2008 г., най-голямо превишение на заетите в частния сектор над държавния има в транспорта и пощите

(102,64 пъти), следван от производството на храни, напитки и тютюневи изделия (44,77 пъти), следват ремонта и производството на машини и съоръжения (33,29 пъти), строителството (30,73 пъти), хотелиерството и ресторантьорството (19,62 пъти), селското стопанство, ловът и риболовът (6,60 пъти), добивната промишленост (2,78 пъти), финансите и застраховането (2,27 пъти). Селското стопанство почти изцяло е освободено от държавно участие.

В резултат на анализа достигаме до следните основни изводи:

- Това, което прави особено впечатление е, че за всички икономически отрасли по брой на заетите, частният сектор изпреварва държавния. Това е следствие от проведената през последните 20 години приватизация. Същевременно, по отношение на средната работна заплата, *държавният сектор* превъзхожда частния, което означава, че в ръцете на държавата са останали само рентабилните предприятия или тези, в които вследствие на стратегическото значение се поддържат от държавата високи заплати.

- В началния период на присъединяване към ЕС (2007-2008 г.) няма значително преструктуриране на заетите по форма на собственост. Държавният сектор има значително участие по отношение на селското и горското стопанство само във връзка с наетите по трудов договор. През 2008 г. спрямо 2007 г. не се различават значително от общия индекс на наетите в националната икономика само индексите на наетите по брой в селското и горското стопанство и в хранителната промишленост. Значително нарастват само заетите в отрасли туризъм, финанси и застраховане, като най-значителни са работните заплати във финансовия сектор.

- Във всички отрасли, както и общо за България, средните работни заплати нарастват между 2007 и 2008 г. с двадесет или повече процента, като изключение прави само селското стопанство, където средната работна заплата спада с около 22%, включително в частния сектор, който е и преобладаващ. Първоначалните симптоми на кризата и на съответното свръхпроизводство през 2008 г. са характерни по отношение на спадането на броя на заетите в добивната промишленост, ремонтът и инсталирането на оборудването, строителството, транспорта и пощите, държавното управление и държавното и обществено осигуряване. До

извода за започване на кризата, тогава можеше да се стигне главно поради това, че тя е почувствана в чужди държави – пазари на българската продукция, а понеже спадовете са ниски да се предположи, че те са в рамките на случайните колебания. Все още не са предвидени въздействията на кризата върху българската икономика, но е сигурно, че тя ще засили неравенството в доходите и че най-силно ще засегне нискодоходните групи, към които се числят заетите в селското стопанство и неактивното население в селските райони.

- Значителното спадане от 2007 и 2008 г. на средната работна заплата в селското стопанство и значителното повишаване на средните заплати в останалите отрасли, показват засилване на неравенството между селото и града.

- Значителното по размер и неравномерно увеличение на средната работна заплата по отрасли е израз на тенденцията за засилващо се неравенство между заетите в различните отрасли на икономиката.

- Запазването на структурата на работната сила по отрасли показва, че тенденциите на икономически растеж се запазват през 2008 г., както и факта, че кризата е в начален стадий и не са осъществени съответните реструктурирания не само в работната сила, но и в капитала.

- За неравенството на доходите и благосъстоянието на селското население, изразени в липсата на средна класа и наличието на най-многочислена социална група под границите на бедността има роля и неравнопоставеността на сектора при действието на пазарните механизми. Участието на държавата и лостовете на Европейската комисия на ЕС са до голяма степен недостатъчни или неефективни за да подпомогнат производственото му реструктуриране и устойчивост, и да създадат еднакви възможности за развитието му. Необходимо е отраслово равенство или равнопоставеност, която води до ограничаване на социалното неравенство. Освен това става въпрос за най-важния жизнен отрасъл, винаги и при всякакви обстоятелства затрудняван от пазарния механизъм и подценяван от управленските структури, независимо от приоритетните му функции във възпроизводството на хората и тяхното благополучие.

ЛИТЕРАТУРА

1. Анастасова-Чопева, М. (2006). Издръжката на живот на земеделските домакинства при директните плащания от ЕС. - Икономика и управление на селското стопанство, № 6.
2. Котева, Н., Х. Башев (2010). Подход за оценка на конкурентоспособността на земеделските стопанства. - Икономика и управление на селското стопанство, №1.
3. Beveridge, W.H. (1945). Full employment in a free society, New York.
4. Feldstein, M. (1973). The economics of new employment. In: Public Interest, Fall.

The Inequality in Household Incomes and its Connection with the Sector Structure of Salaries

V. MITZOV

Institute of Agricultural Economics - Sofia

(Summary)

Bulgaria joined the European Union (EU) in 2007. In spite of this during the last 10 years there are not considerable changes of employment by branches of the economy. In the same time 79% of the support of Bulgarian households comes from salaries and social aid. There are several ways of determining the poverty threshold most famous of which are the Gini coefficient and the coefficient of Orshansky. In determining the simple reproduction of agricultural labor force, the Bulgarian scientist Anastasova invented a similar to Orshansky's coefficient. Referring to Bulgarian agriculture, it employs 23% of the occupied while their incomes from agricultural labor are near to the poverty threshold. It is true that a part of the rural population works in other industries but among the rural dwellers there is the highest rate of unemployment. One of the unhappy facts is that during the last twenty years refers Bulgaria has no middle class while agriculture is underestimated and gives 6% of Bulgaria's GDP. This also shows a low efficiency of the support delegated to agriculture both by the Bulgarian Government and those received from the EU. The increase of the number of employed as well as of the salaries shows that in 2008 similarly to some other EU countries the World economic crisis was not felt in Bulgaria.

Key words: incomes, sector, structure, agriculture

Статията е постъпила в редакцията на 4.06.2010 г.